

Za 25 rokov sme si – tí čo kontinuálne sledujú tvorbu Antona Čierneho – zvykli na preferované námety, autorský rukopis i momenty prekvapení, ktoré nám autor s každou novou výstavou ponúka. Nestáva sa ale často, aby dostal výtvarník možnosť reagovať na rovnaký priestor s odstupom dvadsiatich rokov. Zvlášť ak ide o priestor sakrálny, ktorý permanentne nahlodával zub času a následne ho zásadným spôsobom zmenila rozsiahla rekonštrukcia. Priestor identický a zároveň odlišný. Zvlášť, ak v ňom kedysi zrealizoval jeden z najpôsobivejších a najmedializovanejších výstupov svojej 25-ročnej výstavnej kariéry: monumentálnu inštaláciu s názvom *Svitanie*. Odvaha uchopiť genia loci ne/identického priestoru po druhýkrát. A úplne inak. Po mnohých vynikajúcich, dobrých i priemerných výstavách, po dobe zlatej, úpadkovej, dobe výstavnej nefunkčnosti synagógy a jej „zmŕtvychvstání“ je tak prvým autorom, ktorý re-interpretuje priestor i seba samého. *Môj domov je „vlhká hmlistá krajina“* sa tak v tomto kontexte stáva nadväzujúcim výstavným projektom. Čierny primárne vychádza z nedokončenosti a „surovosti“ interiéru, ktorý zostával nevyužitý pred rekonštrukciou i po nej. Svojsky ho dobudoval a sprístupnil verejnosti. Použil pritom minimalistické, nízkonákladové riešenie – či už prístup do vežičiek alebo formu prezentácie videí. Výsledkom je tak ucelená architektonická videoinštalácia, ktorá hovorí o tom, že spracovanie citlivej témy minulosti i súčasnosti nie je priamočiare. K výsledku sa treba prepracovať (stúpanie – cesta nahor), byť s ním konfrontovaný (napr. formou filmu či videa) a nájsť riešenie prostredníctvom bežného života. Onou témou je extrémizmus (v otvorenej či latentnej podobe), ktorý sa v posledných rokoch vkráda z okraja spoločnosti do našich životov i politiky. Extrémizmus ako re-interpretovaný pohľad do minulosti, ako prítomnosť, ako spomienka na netoleranciu totalitných režimov.

Výstavu tvoria dvojkanálové videoprojekcie a jeden samostatný loop. Autorský film (s originálnou sugestívnou hudbou Jonatána Pastirčáka) s názvom *Prv než bude horieť parlament* (2017) prostredníctvom citátov z preslávených slovenských filmov *Obchod na korze* (1965), *Kapitán Dabač* (1959), *Organ* (1964), *V hodine dvanástej* (1958), *Veľká noc a veľký deň* (1974) pojednáva o politických a spoločenských názoroch spektra dnešných mladých ľudí. Tí vyslovujú (či iba premýšľajú) o jednoduchých, no zásadných formuláciách bez poznania širšieho kontextu dobových udalostí. Film je imaginárnym premostením situácií medzi VTEDY a TERAZ.

„281 539m² ad acta“ je zostrihaným záznamom z happeningu, ktorý zinscenoval autor spolu s Ivanom Juricom na miestach, kde stál v rokoch 1941 – 1944 židovský pracovný tábor v Novákoch. Dej je sústredený do vyhlúbenej jamy (alebo negatívneho „stejdžu“) v miestach, kde kedysi stálo päť budov – objektov tábora. Spirituály miestneho speváckeho zboru podporujú genia loci i pietnu atmosféru, citáty slovinského filozofa Slavoj Žižeka, ktoré (okrem iných) zaznievajú v amplióne,

majú manifestačný charakter. Ten spočíva aj v tom, že po Slovenskom národnom povstaní a následnom porazení fašizmu tábor zlikvidovaný nebol. Od roku 1948 naďalej slúžil na koncentrovanie politicky nepohodlných ľudí – odporcov dogmatického komunizmu a tzv. nepriateľov režimu.

Urbi et orbi (Mestu a svetu) môžeme chápať ako symbolický vzťah autora k viere, k tradíciám, k pamiatkam a histórii, ktorá – napriek meniacemu sa spoločenskému vývoju a premenám krajiny – pretrváva.

Záverečná slučka (loop) je už len iba odkazom k podstate – k prameňu/prameňom toho, čo nás charakterizuje. Bez nánosu ideológií, so snahou skúmania objektivity... Ak bolo *Svitanie* pred 20 rokmi v najširšom kontexte vyjadrením nádeje do budúcnosti, *Môj domov je „vlhká hmlistá krajina“* je – napriek pesimistickému názvu – opäť o nádeji. Tá je v konečnom dôsledku to jediné, čo nám ostáva, na čo sa môžeme ako-tak spoľahnúť.

Roman Popelár